आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ को निति तथा कार्यक्रमः

१. स्रोत परिचालनः

(क) वि.सं. २०७१ सालदेखि सम्पत्ती कर लागू गरिएकोमा आगामि आर्थिक वर्षका लागि सम्पत्ती कर समयानुकुल समायोजन गरिनेछ । समयमा नै सम्पत्ती कर भुक्तानी गर्ने करदातालाई १० प्रतिशत छुट दिने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ । मालपोत रजिष्ट्रेशन दरलाई आधार मानी सम्पत्ती करका दरहरुलाई समायोजन गरिनेछ ।

ख) थाहा नगरपालिका भरी पसल, व्यापार, व्यवशाय उद्योग आदि संचालन गर्ने व्यवशायीहरुबाट वार्षिक व्यवशाय कर असुल उपर गरिनेछ । व्यवशायीहरुको सुविधालाई ध्यानमा राखी वडा कार्यालयहरुबाट नै व्यवशाय दर्ता तथा नविकरण गरिने व्यवस्था गरिनेछ । थाहा नगरपालिका क्षेत्रमा घर भाडा दिइएका भवन, घर, पसल, टहरा आदिमा १० प्रतिशत घर बहाल कर लागू गरिनेछ । यस्तो बहाल कर व्यवशाय नवीकरण गर्दाकै बखतमा घरधनीहरुको र भाडा दरहरुको समेत विवरण लिइ घर भाडा कर असुल उपर गरिनेछ । यसको अनुगमन नगरपालिकाले गर्नेछ ।

ग) थाहानगर क्षेत्रमा व्यवशायीहरुले व्यवशाय दर्ता गरेर मात्र संचालन गर्ने र व्यवशाय दर्ता वा नविकरण गर्दा अनिवार्य रुपमा आफ्नो व्यवशायीक प्रतिष्ठानमा बाल श्रमिक नभएको र नराख्ने प्रतिवद्धता कार्डको व्यवस्था गरिनेछ । यस्तो कार्ड सम्बन्धीत वडा कार्यालयबाट पाउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

घ) नगरपालिका क्षेत्रबाट बाहिर जाने तरकारी, वनजन्य, जडिबुटि, खोटो, गिट्टी, बालुवा ढुवानी तथा अन्य व्यवसाय कर लगाइनेछ । यस्तो सामाग्रीको कर असुल गर्दा ठेक्का पट्टाबाट असुल उपर गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । ठेक्का पट्टा हुन नसकेमा अमानतबाट समेत कर असुली गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

ङ) आगामि आर्थिक वर्षको लागि सवारी साधन कर, विज्ञापन कर, मनोरञ्जन कर, सेवा शुल्क, दस्तुर लागू गर्न करका दरहरुलाई समायानुकुल बनाइनेछ ।

च) सार्वजनिक पर्ति, ऐलानी जग्गामा घर टहरा र संरचना बनाई व्यक्तिहरु वा जग्गा उपयोग गरिएका व्यक्तिहरुबाट वार्षिक रुपमा बहाल बेरौटी कर लिने व्यवस्था गरिनेछ ।

छ) नगरपालिकाको पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि विभिन्न क्षेत्रमा पर्यटन प्वाइन्ट तोकी त्यस्ता ठाउँहरुमा पर्यटकलाई जानकारी दिने उद्देश्यले होडिङबोर्डहरुको व्यवस्था गरिनेछ । नगर क्षेत्र भित्र नगरपालिकाले तोकेको होटल, रिसोर्ट तथा होमस्टेहरुमा प्रति ग्राहकले गरेको खर्चमा ५ प्रतिशत पर्यटन शुल्क लगाउने र यस्तो शुल्कबाट उठेको रकममा शत्प्रतिशत थप गरी पर्यटन प्रवर्द्धनको क्षेत्रमा लगानी गरिनेछ ।

ज) थाहानगर भित्रका पाइने प्राकृतिक स्रोत र साधनको खोजी गरी त्यसलाई परिचालन, व्यवस्थापन र संचालन गरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्नका लागि पहल गरिनेछ ।

झ) थाहा नगरपालिका भित्र राजश्व संकलन र वृद्धि गर्न सकिने संभावित क्षेत्रहरुको खोजी गरी राजश्व संभाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।

ञ) थाहा नगरक्षेत्रमा सबै वडामा टोल विकास संस्था गठन गरी विकास निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिन परिचालन गरिनेछ ।

२. पूर्वाधार विकास :

क) आगामि आर्थिक वर्षदेखि विशेष अवस्थामा बाहेक नयाँ सडकको ट्र्याक ओपन गर्ने कार्य बन्द गरिनेछ, यदि खोल्न परेमा कार्यपालिकाको बैठक बसी सोको निर्णयको आधारमा मात्र ट्र्याक खोलिनेछ । नगरमा भइरहेको सडकको स्तरोन्नती गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिइने छ ।

ख) नगरपालिकाले सडकमा बजेट विनियोजन गर्दा सडक मापदण्डको न्यूनतम मापदण्डलाई समेत आधार मानी सडकमा बजेट विनियोजन गर्न प्राथमिकता दिइनेछ ।

ग) आगामि आर्थिक वर्षदेखि १२ वटै वडाका वडा सडकको रुपमा विकसित गरी तीन वर्ष भित्र प्रति वडा ५ किलो मीटरको दरले ६० किलोमीटर सडक पक्की बनाइनेछ । यस्ता सडकहरुलाई बजेट विनियोजन गर्दा प्राथमिकता दिइ वडा स्तरीय सडकको रुपमा विकास गरिनेछ । प्रत्येक वडाको दोस्रो र तेस्रो प्राथमिकताको सडक पहिचान गरी डिपीआर तयार गरिनेछ ।

घ) थाहा नगरपालिकामा संचालित सिंचाई र खानेपानीका योजनाहरुलाई निर्माण तथा मर्मत संभारको व्यवस्था गरिनेछ । उक्त आयोजनाहरुलाई लागत सहभागितामा संचालन गरिनेछ । थाहा नगरपालिका खानेपानी बोर्ड गठन गरी थाहानगरमा विभिन्न खानेपानी आयोजना संचालन गर्न गैर सरकारी संस्थाहरुसंग समन्वय गरिने छ ।

ङ) थाहानगरका मुख्य बजार क्षेत्रमा जन सहभागितामा आधारित सौर्य सडक तथा विद्युतीय सडक बत्तीको व्यवस्था गरिने छ ।

च) नगरपालिकाले कम्तिमा ७ लाख भन्दा माथिको योजनाहरु मात्र संचालन गर्नेछ । तर नगरका विकट वडाहरु ७, ८, ११ र १२ मा पाँच लाख भन्दामाथिका योजना संचालन गरिने छ । कुनै स-साना योजनाहरु संचालन तथा मर्मत संभार गर्नु परेमा वडा कार्यालयको लागि एकमुष्ट निशर्त अनुदान रकम उपलब्ध गराइनेछ । यस्तो अनुदान रकमबाट वडा समितिको निर्णय बमोजिम योजना छनोट, मर्मत र संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

छ) आगामि ३ वर्ष भित्र थाहा नगरपालिका वडा नं. ४ मा रहेको नार्खु ढाँडमा बसपार्क र नयाँगाउँमा थाहा स्मारक निर्माण सम्पन्न गरिनेछ ।

ज) थाहा नगरपालिका भरी विद्युत नपुगेको क्षेत्रमा विद्युत पोल र लाईन विस्तार गरी उर्जाको विकास गर्न पहल गरिनेछ ।

झ) विश्वकै तीन शंखमूल मध्येको पालुङमा रहेको शंखमूललाई धामको रुपमा विकास गरी १०८ धारा निर्माण गरी आन्तरिक तथा बाहि्य पर्यटन प्रवर्द्धनका काम भैरहेकोमा यसका लागि योजनावद्ध रुपमा कार्य संचालन गरिनेछ ।

ञ) थाहा नगरपालिका-३ स्थित काला भैरव चौरमा आगामि तीनवर्ष भित्रमा शीतभण्डार निर्माण गरी संचालनमा ल्याइनेछ ।

ट) थाहा नगरपालिका वडा नं. ३ मा रहेको इन्द्रायणी चौरलाई विस्तृत परियोजना प्रस्ताव तयार गरी नगरस्तरीय खेलकुद मैदान सह लगानीमा निर्माण गर्न स्रोतको खोजी गरिने छ ।

ठ) थाहा नगरपालिकाको शिखरकोट, थानाबजार, बज्रवाराही र चित्लाङ मध्ये कुनै एक उपर्युक्त स्थानमा जग्गाधनीहरुको सहमतीमा '**थाहा न्यू सिटि**' निर्माणको अवधारणाको कार्य प्रारम्भ अगाडि बढाइनेछ ।

ड) थाहा नगरपालिका वडा नं. ६ फलफूल बगैचामा निर्माणाधिन चिल्ड्रेन पार्कलाई निर्माण सम्पन्न गर्नको लागि स्रोतको खोजी गरिनेछ ।

ढ) नगरपालिका क्षेत्रमा निर्माण भएको भवनको नक्शापास मापदण्ड निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

ण) थाहा नगरपालिका क्षेत्रको सडकको नक्शाङ्कन गर्नको लागि कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ । आगामि आर्थिक वर्षबाट नगर क्षेत्रका खोलाहरुको सिमाङ्कन शुरुवात गरिनेछ ।

३. आर्थिक विकासः

क) कृषि क्षेत्रलाई आधुनिकीकरण, विविधीकरण, व्यवशायिकरण र यान्त्रीकीकरण गर्दै लगिनेछ । अर्गानिक खेतीमा जोड दिइने छ र कृषिको पकेट क्षेत्र घोषणा गरी कृषि अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ । कृषि विकासको लागि प्लाष्टिक टनेल, विरुवा वितरण, मल विउ ढुवानी, हाइटेक नर्सरी स्थापना संचालन, लगायतका कृषि कार्यलाई कृषि समूह, कृषि सहकारी/कृषिफर्म मार्फत ५० प्रतिशत अनुदान दिने व्यवस्था गरिनेछ । उत्कृष्ट कृषि उत्पादकलाई पुरस्कृत गरिनेछ । थाहा ७ को उन्युचौर, थाहा ८ कागती र अलैची खेती तथा टिष्टुङमा नमुना चिया खेती गरिनेछ । एक गाउँ एक प्राविधिक कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ । थाहानगरको कुनै एक गाउँलाई वातावरण अनुकुलन गाउँ छनोट गरी कृषिमा वातावरण अनुकुलन कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । कृषिमा उत्पादन भएका कृषि उपज बेचबिखनलाई सर्वसुलभ बजार व्यवस्थापनको लागि बिचौलियाहरु कम गर्न सहकारीहरु मार्फत सहकारी बजार विकास कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । नगरका किसानहरुलाई मध्येनजर गरेर साना सिंचाइका कार्यक्रम, माटो व्यवस्थापन तथा परक्षिणका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ । आधुनिक हाइटेक नर्सरी स्थापनाको लागि प्रदशे तथा संघीय सरकार समक्ष पहल गरिनेछ । थाहा नगरपालिकामा प्रदेशस्तरीय कृषि उपजको विरुवा उत्पादन नर्सरी निर्माणमा पहल गरिनेछ । पशु सेवाका कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ । कार्यक्रम संचालन गर्दा नतिजामा आधारित भएर संचालन गरिनेछ । थाहा नगरपालिका वडा नं. ६ लाई गाइको पकेट क्षेत्र तथा वडा नं. ७, ८, ११ र १२ लाई बाख्रापालनको पकेट क्षेत्रको रुपमा विकास गरिनेछ ।

ख) थाहा नगरपालिका कृषि तथा पर्यटन क्षेत्रमा प्रख्याती भएको हुँदा कृषि र पर्यटन उद्योग संचलन गर्न अनुदान दिने व्यवस्था गरिनेछ । घरेलु तथा साना उद्योग संचालन गर्दा आवश्यक पर्ने सीप तथा यान्त्रीक साधनमा विशेष अनुदान दिने व्यवस्था गरिनेछ । कृषि, पर्यटन र वन पैदवारजन्य क्षेत्रमा उद्योग संचालन गर्न चाहने उद्यमीहरुलाई आर्थिक सहयोग गर्नको लागि चालु कोषको व्यवस्था गरिनेछ । यसरी संचालन हुने उद्योगहरुको व्यवस्थापनमा सहयोग हुनेगरी आवश्यक पर्ने विद्युत पानीको आपूर्तिमा नगरपालिकाले सहजीकरण गर्नेछ । थाहा नगरपालिका वडा नं. ३ दमारमा औद्योगिक ग्रामको स्थापनाको लागि कार्य प्रारम्भ गरिनेछ । यस्तो औद्योगिक ग्राममा कृषि तथा घरेलु उद्योग संचालन गर्न चाहने उद्योगीहरुलाई आवश्यक पर्ने जग्गा नि:शुल्क उपलब्ध गराइने छ ।

ग) पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि नगर पर्यटन गुरुयोजना निर्माण भैसकेकोले पर्यटन गुरुयोजनाले पहिल्याएका क्षेत्रहरुमा आधारित भएर पर्यटन विकासका योजनाहरु संचालन गरिनेछ । आगामि आर्थिक वर्षमा निजी क्षेत्रको समेत सहकार्यमा चित्लाङ चन्द्रागिरी भन्ज्याङमा पार्क सहितको भ्यू टावर निर्माण गर्न संभाव्यता अध्ययन गरिनेछ । नगरस्तरीय पर्यटन विकास बोर्ड गठन गरी पर्यटनको विकासमा जोड दिइनेछ । आगमि वर्षमा चन्द्रागिरी-दामन-सिमभन्ज्याङ ट्रेकिङ ट्रेल र साइकल रुट निर्माणको लागि डिपीआर तयार गरिनेछ । दामन क्षेत्रमा सार्वजनिक जग्गा पहिचान गरी पर्वतीय सम्मेलन केन्द्र निर्माणको लागि कार्य प्रारम्भ गरिनेछ । ऋषेश्वर, गोरखनाथ, इन्द्रायणी, पाण्डुकेश्वर, कुटेश्वरी, बज्रवाराही, नन्दीकेश्वर, उन्मत्तेश्वर, चम्पकेश्वर, स्वच्छन्दभैरव, गालवेश्वर मन्दिर, गौखुरेश्वर, सितापाइला, झुम्केश्वरी, बागेश्वरी, मनकामना, सेति गणेश लगायत अन्य धार्मिक क्षेत्रहरुलाई धार्मिक पर्यटनको रुपमा भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्दै लगिनेछ । मूलाबारी चौरलाई राष्ट्रिय विभूति पार्क र कोटथुम्कीलाई

पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न डिपीआर समेत तयार भैसकेको हुँदा पुर्वाधार निर्माणको कार्य थालनी गरिनेछ । दामन पिकनिक स्पट, डाँडाबासको स्मारक पार्क पिकनिक स्पट, बाराही डाँडा पिकिनिक स्पटलाई पिकनिक स्पटको रुपमा विकास गर्न कार्य प्रारम्भ गरिनेछ । सार्वजनिक जग्गाहरुको पहिचान गरी पर्यटन व्यवशाय संचालन गर्न जग्गा माग भै आएमा जग्गा भाडामा उपलब्ध गराइनेछ । नगरका विभिन्न संभाव्य स्थानहरुमा बञ्जिजम्प, प्याराग्लाइडिङ, रकक्लाइमिङ, जिप फ्लाइङ, जस्ता सहासिक पर्यटन व्यवशाय संचालन गर्न चाहने व्यवशायीहरुलाई तत्काल व्यवशाय संचालन गर्न स्वीकृती दिइने व्यवस्था मिलाइनेछ । भिमफेदी-सिमभन्ज्याङ केवलकार संचालन गर्नको लागि प्रारम्भिक अध्ययन भैसकेको र आगामि आर्थिक वर्षमा लगानीकर्ताहरुको खोजी गरी कार्य प्रारम्भ अघि बढाइनेछ । बज्रवाराहीमा थाहा संग्राहलय र चित्लाङमा पर्यटन सूचना केन्द्र निर्माण कार्य थालनीको गरिनेछ । पर्यटकहरुलाई सहज ढंगबाट थाहा नगरपालिका आवागमनको लागि चित्लाङ चन्द्रागिरी सडक र कुन्छाल कुलेखानी सडकको स्तरोन्नती गरी कालोपत्रे गर्न पहल गरिनेछ । त्रिभूवनराजपथको मर्मत संभारको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ । पर्यटकहरुलाई गाइड गर्न पर्यटक गाइडको तालिम संचालन गरिनेछ । पर्यटकहरुलाई थाहानगर घुमफिर गराउनको लागि ट्राभल एजेन्सीहरुलाई आकर्षित गराउन ट्राभल एजेन्सीहरुको सम्मेलन थाहा नगरपालिकामा गराउनको लागि पहल गरिनेछ । पर्यटकहरुका लागि थाहा नगरपालिकाको निर्मित घरेलु उत्पादन बिक्रि वितरणको लागि कोशेली घरको निर्माण तथा संचालनमा अनुदान उपलब्ध गराइनेछ । पर्यटकहरको सुरक्षालाई मध्येनजर गर्दै मुख्य मुख्य पर्यटकीय क्षेत्रमा थप सुरक्षा व्यवस्था मिलाउन पहल गरिनेछ । नगरका मुख्य क्षेत्रहरु सुरक्षा व्यवस्थालाई मजबुद गराउन नगर प्रहरीको व्यवस्था गरिनेछ । पर्यटकहरुलाई मुख्य मुख्य भ्यू प्वाइन्टहरुमा बिश्राम स्थल सहितको पूर्वाधार निर्माण कार्य अगाडि बढाइनेछ । थाहानगरमा आउने पर्यटकको रेकर्ड अपडेट गर्नको लागि आवश्यक उपकरणहरुको पहिचान गरिनेछ । थाहानगरमा संचालनमा रहेका होमस्टेहरु अभिलेखीकरण गरी मापदण्ड विपरित संचालन रहेको पाइएमा त्यस्ता होमस्टेहरुलाई होटल रेष्टुरेन्ट र रिसोर्टको रुपमा परिवर्तन गरी कार्याविधि निर्माण गरी करको दायरामा ल्याइनेछ । थाहानगरमा संचालनमा रहेका होमस्टेहरुको थप प्रवर्द्धन र विकास गरिनेछ । थाहानगरको पर्यटकीय क्षेत्रहरुको विशेषता समेटीएको प्रचार सामाग्रीका लागि निजी क्षेत्रको समेत सहभागितामा निर्माण तथा वितरणमा प्राथमिकता दिइनेछ । नगरमा एग्रोटुरिजम विकास गर्ने उद्देश्यसहित कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ । थाहा ८ को सप्तकन्या गुफा, हाँडी दह, बाथानचुलीको भग्नावशेष दरबार लगायत थाहा ११ को नर्बे ढुङ्गाको प्रचारप्रसार तथा विकासमा जोड दिइनेछ । महांकाल, लाली गुराँस र सुनगाभा पैदलमार्गलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ । पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि मूर्तिकला, हस्तकलामा आधारित प्रवर्द्धनात्मक कार्य संचालन गरिनेछ । अशोक कालिन चैत्य, लक्ष्मी प्रसाद चौतारो, लिच्छवीकालिन शिलालेख ऐतिहाँसिक दरबारहरु, गुम्बा र मठमन्दिरहरु संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गरिनेछ ।

घ) सहकारीको माध्यमबाट छरिएर रहेको पुँजीलाई एकत्रित गरी सहकारी र नगरपालिकाको साँझेदारीमा विभिन्न सीपमुलक र आय आर्जनका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ । नगरमा रहेको सहकारीहरुको प्रतिनिधीहरुको सहभागितामा थाहानगर सहकारी संजाल गठन गरी क्रियाशील गराइनेछ । सीपमुलक तालीम संचालन गरी घरेलु तथा साना उद्योग संचालन गर्न चाहने व्यक्ति वा फर्मलाई अनुदान र मेशिन उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिनेछ । स्वरोजगार सृजना गरी नगरभित्रै पुँजी परिचालन गर्ने र रोजगारीको सृजना गरिनेछ । स्वरोजगार कार्यक्रमबाट उत्पादित वस्तुलाई बिक्री वितरणको लागि बजारको खोजी गरिनेछ । आगामि आर्थिक वर्षमा ढुङ्गा गिट्टी, बालुवाको प्रशोधन तथा व्यवसायीको संभाव्यता अध्यन गरी त्यस्ता प्राकृतिक स्रोत परिचालन हुने उद्योगको कार्यविधि बनाई लागू गर्ने र उद्योग दर्ता गरी संचालनमा ल्याउने व्यवस्था मिलाइने छ । बेरोजगार पहिचान भएका थाहानगरका बेरोजगारहरुलाई कामको लागि रोजगारी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । सहकारीहरुको रिपोटिङ सिस्टमलाई डिजिटलाइजेशन गरी अनलाईन रिपोटिङको व्यवस्था गरिनेछ । सहकारी नियमावली तर्जुमा गरी सहकारी दर्ता तथा खारेजी र नियमन कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ । प्रत्येक महिना थाहा नगरपालिकामा

भएका सहकारीका अध्यक्ष र व्यवस्थापकहरुको बैठक बसी समस्याको पहिचान र समाधनको उपायको विषयमा छलफल गरिनेछ । कृषि उपज बेचविबखनलाई सहकारीको माध्यमबाट बजार व्यवस्थापन कार्यक्रम विस्तार गरिनेछ । सहकारीहरु मार्फत मल, बिउहरुको सहज उपलब्धताको लागि आवश्यक पहल गरिने छ । कृषि उद्योग संचालन गर्न चाहने सहकारीहरुलाई अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।

४. वातावरण तथा विपद व्यवस्थापनः

क) सामुदायिक वनहरुलाई नगरपालिकामा अभिलेखीकरण गरी ती सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिसंग समन्वय गरी विरुवा उत्पादन तथा वृक्षारोपनका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ । अत्याधिक सल्लो प्रजातिका रुखहरुले अन्य प्रजातिका रुख विरुवाहरुलाई हुर्कन नदिने भएको हुँदा सल्लो प्रजातिका रुखलाई निश्चित मापदण्ड र क्षेत्र तोकी विस्थापन गर्नका लागि पहल गरिनेछ । थाहानगरको पर्यटकीय क्षेत्रमा गुराँस प्रजातीको विरुवा रोपिनेछ । सामुदायिक वन क्षेत्रमा आयआर्जन हुने प्रजातिका विरुवाहरु रोप्नका लागि प्रोत्साहन गरिनेछ । थाहा नगरपालिकामा प्रदेशस्तरीय विरुवा उत्पादन नर्सरी निर्माणमा पहल गरिनेछ । नगर क्षेत्रका सामुदायिक वनहरुले वार्षिक कार्ययोजना निर्माण गरी नगरपालिकामा अनिवार्य बुझाउने व्यवस्था गरिनेछ । वडास्तरीय सडकको दायाँबाया विरुवा र संभावित पहिरोको जोखिम तथा खोलाको दायाँबायाँ भेटिबरको विरुवा रोप्ने कार्य थालनी गरिनेछ ।

ख) कुलेखानी जलाधार क्षेत्रका विभिन्न स्थानहरुमा चेक ड्याम निर्माण गर्न पहल गरिनेछ । नगरपालिकाले वातावरण, जलवायु, परिवर्तन आदिबाट हुने प्रभावको मूल्याङ्कन गरी विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । नगरमा भएको अत्याधिक कृषिमा विषादि प्रयोगलाई न्यूनिकरण गरी अर्गानिक खेतीको विकास गरिनेछ । आगामि आर्थिक वर्षदेखि थाहा नगरपालिकालाई हरित शहरको रुपमा विकास गरी आगामि ३ वर्ष भित्र वातावरणमैत्री नगर घोषणा गरिनेछ ।

ग) नगरको फोहोर व्यवस्थापनका लागि टोल विकास संस्था र बजार व्यवस्थापन समितिलाई सक्रिय बनाइनेछ । फोहोर व्यवस्थापन वापत प्रत्येक परिवारबाट फोहोर व्यवस्थापन शुल्क लगाई यस्तो शुल्कको परिचालन बजार व्यवस्थापन समिति र टोल विकास संस्था मार्फत गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका पालुङ, बज्रवाराही र सिमभन्ज्याङ क्षेत्रमा बनेका सेग्रीगेशन हाउसलाई थप व्यवस्थित गर्दै 'फोहोरबाट मोहोर' कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । फोहोर व्यवस्थापनको लागि डष्ट विन, किचेन विन, कम्पोष्ट विनलगायतका सामाग्रीहरु वितरणको लागि विकास साँझेदारहरुसंग सम्न्वय गरिनरेछ । शौचालयजन्य फोहोर व्यवस्थापनका लागि स्थान छनोट गरी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । थाहा नगरपालिका वडा नं. ९ र १० लाई मध्येनजर गरेर सेग्रिगेशन हाउस निर्माणका लागि पहल गरिनेछ ।

घ) बाढी पहिरोबाट जोखिम रहेका वस्तीहरुका लागि तटबन्ध गरी बस्ती बचाउ कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । विपदबाट बच्नको लागि विपद व्यवस्थापन कोष खडा गरिनेछ । बाढी पहिरो आगलागी भई घरबार विहिन र अंगभङ्ग भएका परिवार र व्यक्तिहरुलाई राहत र औषधि उपचारका लागि अस्पतालसम्म पुग्ने यातायात खर्च नगरपालिकाले ब्यहोर्नेछ । आगलागी तत्काल निभाउनको लागि बारुणयन्त्र (दमकल) लाई २४ सै घण्टा तयारी हालतमा राखिनेछ । थाहानगरको विपद व्यवस्थापन प्रतिकार्य योजनालाई अद्यावधिक गरिनेछ । विपद् न्युनिकरणका लागि अत्ति आवश्यकीय सामाग्री व्यवस्थापनमा पहल गरिनेछ ।

५. सामाजिक विकासः

क) सामुदायिक विद्यालय सुधार कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । विद्यालयहरुमा क्रमशः ल्याब व्यवस्थापन तथा कम्प्युटर व्यवस्थापन गरिनेछ । विद्यालयहरुमा इ-हाजिरीको व्यवस्था गरिनेछ । विद्यालयको पाठ्यपुस्तक, छात्रवृत्तिलगायत विद्यालयमा दिइने अनुदान रकम समयमै पुऱ्याउने व्यवस्था गरिनेछ। विद्यार्थी संख्या कम भएका विद्यालयहरुलाई समायोजन गरिनेछ र आवासिय विद्यालय संचालन गरिनेतर्फ पहल गरिनेछ । विद्यालय, कक्षा र विद्यार्थीको अनुपातमा शिक्षक दरबन्दी मिलान गरिनेछ । शिक्षाको गुणस्तर मापन गर्नको लागि ५ र ८ को परीक्षा नगरस्तरीय परीक्षा संचालन गरिनेछ । निजी क्षेत्रबाट संचालित विद्यालयहरुलाई पूर्वाधार विकास र सिकाई उपलब्धी बढाउन आवश्यक पहल गरिने छ। आगामि आर्थिक वर्षमा स्वास्थ्य सम्बन्धी जानकारीको लागि कम्तिमा एउटा विद्यालयमा परीक्षणका रुपमा **'एक विद्यालय, एक नर्स'** कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । उत्कृष्ट हुने विद्यालय, छात्र, छात्रा र विषय शिक्षकलाई पुरस्कार र सम्मानको व्यवस्था गरिनेछ । सिकाई उपलब्धी कमजोर भएका विद्यालयहरमा उपलब्धी बढाउनको लागि विशेष कक्षाको व्यवस्था गरिनेछ । २५ वर्ष वा सो भन्दा बढि सेवामा रहेका शिक्षकहरुलाई नगरपालिकाले तोकेको उमेरमा शिक्षकको इच्छाको आधारमा अवकास लिन चोहमा नगरपालिकाले प्रोत्साहन सहित विदाई गरिनेछ । करारको शिक्षक नियुक्ति गर्नको लागि नगरमा विशेषज्ञहरुको सूचीकृत गरिनेछ । शिक्षकहरुको क्षमता अभिवृद्धिको कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छ । नगरका सामुदायिक विद्यालयहरुमा शिक्षक अभाव हुन नदिनको लागि नगरपालिकाले तह तथा विषयगत शिक्षकहरुको परीक्षा लिएर सूचीकृत गरी शिक्षक बैंकको व्यवस्था गरिनेछ । थाहानगरमा रहेको एक मात्र बहुमुखी क्याम्पसलाई नियमित संचालन गर्नको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।

ख) प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र (PHC) लाई १५ शैय्याको अस्पतालको रुपमा स्तर वृद्धि गरिनेछ । नगरभित्र रहेका स्वास्थ्य चौकी र शहरी स्वास्थ्य केन्द्रहरुको भवन पुर्वाधार विकास गरिनेछ । निःशुल्क औषधि वितरणलाई यथासक्य सम्बन्धीत स्वास्थ्य केन्द्रहरुमा पुऱ्याइनेछ । स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाइनेछ । मातृ शिशु कार्यक्रम संचालन गरी आगामि ३ वर्ष भित्रमा नगरलाई Zero Home Delivery नगरपालिका घोषणा गरिनेछ । घरबाट स्वास्थ्य चौकीमा हिंडेका तर बाटैमा सुत्केरी हुने महिलालाई समेत महिला स्वयंसेविकाको सिफारिसमा अस्पतालमा सुत्केरी हुँदा पाउने बराबरको सुविधा दिइने व्यवस्था गरिने छ । सबै स्वास्थ्य संस्थाहरुमा स्वास्थ्यकर्मीहरुको रिक्त दरबन्दी पूर्ति गरिनेछ । महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुको परिश्रमिक वृद्धि गरिनेछ । केन्द्रीय पञ्जिकरण विभागको कार्यक्रम अनुसार आगामि आर्थिक वर्षबाट थाहानगरका स्वास्थ्य संस्थामा जन्मेका बालबालिकाहरुको MIS दर्ता एउटा स्वास्थ्य संस्थाबाट संचालन प्रारम्भ गरिनेछ । सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन र गर्भवती जाँच, संस्थागत सुत्केरी र सुत्केरी जाँच सेवालाई शत्प्रतिशत पुऱ्याई त्यसलाई टिकाउ गर्ने कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ । थाहानगरको स्वास्थ्य संस्थाहरुमा संचालन भइरहेको सुरक्षित गर्भपतन सेवालाई गुणस्तरीय तथा प्रभावकारी बनाइने छ । पूर्ण खोप घोषणा भइसकेको थाहानगरलाई खोपको सुनिश्चतता र दीगोपनका लागि सर्भेक्षण, भेरिफिकेशन, प्रमाणिकरण तथा अनुगमन गरिनेछ । थाहा नगरको पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकाहरुको पोषणको स्थिती सुधार गर्न र कुपोषण रहित बनाउन आवश्यक कार्यक्रम संचालन गरी क्रमशः वडाहरुलाई कुपोषण मुक्त वडा घोषणा गरिनेछ । नगरपालिका अन्तर्गतका स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट अनलाईन रिपोटिङलाई व्यवस्थित गर्नको लागि नगरका सबै स्वास्थ्य संस्थामा इन्टरनेटको पहुँच विस्तार गरिनेछ । प्रसुति सेवा लिनूअगावै सेवाग्राहीलाई EDD मिति भन्दा दुईदिन अघिदेखि बस्ने खानेको व्यवस्था गरिनेछ । गर्भवतीहरुको गर्भमा रहेको शिशुको अवस्था तथा जटिलता पत्ता लगाई समयमा आवश्यक सेवा प्रदान गर्न घुम्ती ग्रामिण भिडियो सेवा प्रदान गरिनेछ । स्वास्थ्य क्षेत्रको व्यवस्थित तथा गुणस्तरीय विकासकोलागि सार्वजनिक तथा नीजि क्षेत्रको सहकार्यलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ । वैकल्पिक चिकित्सा प्रणालीको विकास तथा विस्तार गरिनेछ । आधारभूत तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा सबैको सहज, सुलभ र समान पहुँच स्थापित गरिनेछ । थाहा

नगपालिका क्षेत्रमा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुले आवश्यकता र क्षमताको आधारमा क्रमशः ल्याब सेवा शुरुवात गरिनेछ । वडाहरुमा खोप केन्द्रहरुलाई थप व्यवस्थित गरिनेछ ।

ग) यसै चालु आर्थिक वर्ष भित्र थाहा नगरपालिकाको खानेपानीको गुरुयोजना विस्तृत परियोजना प्रस्ताव (DPR) तयारीको चरणमा रहेको छ । खानेपानीको गुरुयोजना र विस्तृत परियोजना प्रस्ताव DPR मा उल्लेख भए बमोजिमका योजनाहरु संचालन गरिनेछ । आगामि वर्षमा कानून बमोजिम नगर खानेपानी बोर्ड गठन गरी सबै खानेपानीका धाराहरुमा मिटर जडान गरी शुल्कमा आधारित खानेपानी प्रणालीको विकास गरिनेछ । यसका लागि कार्यविधि निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । बिगतको भुकम्पबाट सुकेका खानेपानी मुल र धाराहरुमा थप स्रोतको खोजी गरी खानेपानी धारा मर्मत संभार गरीने छ । आगामि ३ वर्ष भित्रमा नगरका सबै नगरबासीहरुलाई स्वच्छ पिउने पानीको व्यवस्था गर्न सह–लगानीका योजनाहरु र अन्य विकास साँझेदारहरुसंगको साँझेदारीमा योजनाहरु संचालन गरिनेछ । आगामि आर्थिक वर्ष प्रदेश सरकार तथा विकास साँझेदारहरुको सहयोगमा खानेपानी आयोजना निर्माण गरी संचालनमा ल्याइनेछ ।

घ) थाहानगर भित्रका जात्रा, पर्व, महोत्सव, भाषा, संस्कृतिको जगेर्ना गरिनेछ । आगामि वर्षमा भाषा संस्कृतिको जगेर्ना गर्दै पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न विभिन्न खाले ‘कल्चर प्रोग्राम’ (साँस्कृतिक कार्यक्रम) संचालन गरिनेछ। निजी क्षेत्रबाट यस्ता कल्चर प्रोग्राम देखाउने गरी स्वीकृत माग भएमा स्वीकृति दिइनेछ ।

ङ) युवा जमातलाई खेलकुदको माध्यमबाट अनुसाशित बनाउन नगर क्षेत्रमा विभिन्न खेलको आयोजना गरिनेछ । प्रत्येक वडामा गठन भएको वडा खेलकुद विकास समिति र नगरमा नगर खेलकुद विकास समितिलाई कार्यक्रम सहित क्रियाशील गराइनेछ । अबदेखि उप्रान्त नगर खेलकुद विकास समिति तथा वडा खेलकुद विकासले आयोजना गरी निर्णय गरेका खेलकुद बाहेकका अन्य क्लब वा समितिले खेलाइने खेलहरुमा नगरपालिकाले कुनै पनि अनुदान वा सहयोग गरिने छैन । आगामि वर्षमा वडा स्तरीय खेलकुदको आयोजना गरी नगर स्तरीय खेलाडी छनोट गरी विभिन्न खेल प्रतियोगितामा थाहा नगरपालिकाको तर्फबाट सहभागी हुने व्यवस्था मिलाईने छ। नगरभरीका विभिन्न युवा क्लब तथा समूहहरु नगर खेलकुद विकास समितिमा अनिवार्य दर्ता वा सूचीकृत गर्नुपर्ने अनिवार्य व्यवस्था गरिनेछ । आगामि आर्थिक वर्षमा थाहा नगरपालिकामा मेयर कप भलिबल प्रतियोगिता तथा राष्ट्रपति रनिङ शिल्डको आयोजनालाई निरन्तरता दिइने छ ।

च) आगामि आर्थिक वर्षमा महिला, जनजाति, अपाङ्ग, वृद्ध, दलित आदिको मागमा आधारित कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । लक्षित वर्गको क्षमता विकास र आय आर्जनका कार्यक्रम संचालन गर्दा अनिवार्य व्यवशाय संचालन गर्नुपर्ने शर्त राखी स्वरोजगारका कार्यक्रमका रुपमा संचालन गर्न दिइनेछ । अनिवार्य व्यवशाय संचालन गर्ने गरी तालीम, व्यवशाय संचालन आदिमा सामाजिक विकास समितिको निर्णयको आधारमा कार्यपालिकाको बैठकले अनुमोदन गर्ने गरी आय आर्जन र क्षमता विकासका कार्यक्रम दिइने व्यवस्था गरिनेछ । महिला हिंसा, बाल शोषण, बाल बिवाहलगायत सामाजिक कुरितीका विरुद्धका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछन् । बाल क्लब गठन, विद्यालय शिक्षा कार्यक्रम संचालन गर्ने र महिला, ज्येष्ठ नागरिक, अपांगलगायतका लक्षित वर्गको लागि एक्सरे मेशिन सहित घुम्ती स्वास्थ्य शिविर संचालन गरिनेछ । नगरलाई एक वर्षभित्र निकृष्ट बालश्रम मुक्त नगर घोषणा तथा दुईवर्ष भित्र बाल विवाह मुक्त नगर घोषणा गरिने छ । नगरलाई बालमैत्री नगरपालिका घोषणा गर्नका लागि संस्थागत तथा सेवा प्रवाहको सूचकमा आधारित भएर कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । नगर बाल संरक्षण नीति निर्माण गरी कार्यानवयनमा ल्याइनेछ । विपन्न बालबालिकाको शैक्षिक विकासका लागि छात्रवृत्ति कोष स्थापना गरिनेछ ।

६. संस्थागत विकास:

क) रिक्त रहेका कर्मचारी दरबन्दी पदपूर्ति तथा बढुवा गर्न कानून निर्माण गरी नगरसभाबाट पारित गरेर कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

ख) थाहा नगरपालिका अन्तर्गत स्थानीय सेवामा कार्यरत् कर्मचारीहरुको जीवन सुरक्षाको लागि जीवन बीमा तथा कर्मचारी कल्याण कोष स्थापना गरी संचालनमा समयानुकुल कोष संचालन तथा व्यवसथापन कार्यविधि बनाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

ग) आगामि आर्थिक वर्षदेखि कार्यालय समय विहान १० बजेबाट कार्यालय संचालनलाई निरन्तरता दिइनेछ । कर्मचारीहरुको काम गरेको समयको आधारमा ओभरटाइम भत्ता दिने व्यवस्थाका लागि कार्यविधि निर्माण गरी कार्यानवयनमा ल्याइनेछ । उत्कृष्ट काम गर्ने कर्मचारीहरुलाई पुरस्कार र सम्मानको व्यवस्था गरिनेछ ।

घ) सबै वडा कार्यालयहरुमा इन्टरनेट सहित कम्प्युटर नेटवर्किङ गरी कर र राजश्व लिइने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ । वडाबाट नगरपालिकामा पठाउनुपर्ने सिफारिस तथा पत्राचारलाई पेपर लेस गरी अनलाईन मार्फत नै यस्तो व्यवस्था मिलाइने छ ।

ङ) सबै वडा कार्यालय र नगरपालिकामा नागरिक वडापत्र राख्ने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ । आयोजना संचालन स्थलमा होडिङबोर्ड अनिवार्य राख्ने र २० प्रतिशत आयोजनाको लागत सहभागिता उपभोक्तबाट ब्यहोर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

च) थाहा नगरपालिका क्षेत्रमा लागत सहभागिताको योजनालाई उच्च प्राथमिकताको साथ संचालन गरिनेछ । यसरी लागत सहभागिताका योजना संचालन गर्दा निजी क्षेत्रले सडक, खानेपानी तथा विजुली विस्तारमा ५०/५० प्रतिशत र आम सरोकारका लागि लागत सहभागिता ७०/३० सहभागितामा योजनाहरु संचालनको लागि त्यस्तो कोषको व्यवस्था गरिनेछ ।

छ) सबै वडा कार्यालयहरुका प्रशासनिक भवन सम्पन्न गरी वडा कार्यालयबाटै प्रशासनिक कार्य संचालन गरिनेछ । वडाका पदाअधिकारीहरुको अनिवार्य कार्य विभाजन गरी सोको प्रगति वडा अध्यक्षले कार्यपालिकामा पेश गर्ने कार्यको थालनी गरिनेछ ।

झ) आगामि आर्थिक वर्षबाट आर्थिक प्रशासनलाई चुस्तदुरुस्त बनाउनको लागि स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (SUTRA) कार्यानवयनमा ल्याइनेछ, नगरपालिकाको सम्पूर्ण योजना सफ्टवेयर मार्फत अभिलेखीकरण गरी कामलाई छिटो छरितो बनाइनेछ ।

ञ) उपभोक्ता समितिहरुलाई तालिम दिने, लागत स्टीमेटलाई नेपालीकरण गर्ने र उपभोक्ता समितिहरुको रकम सिधै बैंक खातामा जम्मा गर्ने व्यवस्थालाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ । योजनाको सार्वजनिक सुनुवाइ, नगरस्तरमा सार्वजनिक सुनुवाइ, सामाजिक परीक्षण जस्ता कार्यहरुलाई निरन्तरता दिइनेछ । योजना सम्पन्न पश्चात् योजनाको १० प्रतिशत भुक्तानी हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

ट) नगरपालिकाको कामलाई प्रभावकारी बनाउन थप आवश्यक ऐन, नियम तथा कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यानवयनमा ल्याइनेछ । न्यायिक समितिलाई समायानुकुल कानूनी जानकारी गराउन क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ । वडा तहमा रहेका मेलमिलाप सहजकर्ताहरुलाई नगरमा सूचिकृत गरिनेछ । वडा तहमा मेलमिलाप समिति गठन गरी सामान्य विवाद वडा तहबाटै समाधान गरिनेछ ।

सभाध्यक्ष महोदय,

आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ को लागि आयव्ययको बजेट विवरण यस गरिमामय सभामा पेश गर्न चाहन्छु । यस आर्थिक वर्षको लागि कुल बजेट ७१ करोड ४१ लाख ७१ हजारमा विषयगत कार्यालयतर्फ प्राप्त १८ करोड ८९ लाख, आन्तरिक स्रोत ३ करोड ९५ लाख ६० हजार, राजश्व बाँडफाँड १४ करोड ८२ लाख ६० हजार, अन्य आय १ करोड लाख वित्तिय समानिकरण अनुदान १४ करोड २४ लाख १० हजार र सामाजिक सुरक्षा भत्ता १० करोड रुपियाँ समावेश गरिएको छ । जसमा कुल चालुतर्फ ६ करोड ८५ लाख ६८ हजार, पुँजीगततर्फ ३५ करोड ३६ लाख ६२ हजार विनियोजित बजेट पेश गरेको छु ।

मिति : २०७६ असार १० गते

....